

ДО
МИНИСТЪРА НА ПРАВОСЪДИЕТО

ДО
ВИСШИЯ АДВОКАТСКИ СЪВЕТ

ПРЕДЛОЖЕНИЕ

от

адв.Кристиан Димитров Гьошев – Софийска адвокатска колегия,
личен № 1000825010, адрес за кореспонденция: ССЕВ,
e-mail: kris.maturata@gmail.com, тел.: 0887686432

на осн.чл.26 ал.4 ЗНА

ОТНОСНО: Процедура по обществено обсъждане на Проект на Наредба за определяне на възнаграждение на адвокат при липса на договор

**УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН МИНИСТЪР,
УВАЖАЕМИ ЧЛЕНОВЕ НА ВИСШИЯ АДВОКАТСКИ СЪВЕТ,**

Предлагам на Вашето внимание настоящото ПРЕДЛОЖЕНИЕ за допълнение на **чл.2, ал.3 от проекта на Наредбата** в следния смисъл и със следните мотиви:

В **чл. 2, ал. 3 от проекта на Наредбата** да се създаде **изречение второ** със следното съдържание:

„Когато адвокатът или адвокатът от Европейския съюз е поискал присъждане на адвокатско възнаграждение по чл. 38, ал. 2 от Закона за адвокатурата в конкретен размер, съобразен с действителната фактическа и правна сложност на делото, и този размер не е мотивирано възразен като прекомерен от насрещната страна, съдът присъжда поисканото възнаграждение изцяло.“

МОТИВИ

1. Необходимост от гарантиране на равно третиране на адвокатския труд при определяне на отговорността за разноски

Предложеното допълнение е необходимо преди всичко с оглед **гарантиране на равнопоставеност** при определяне на отговорността за разноски между адвокатите, чието възнаграждение е договорено и заплатено от представляваната страна в брой или по банков път, и адвокатите, които са предоставили безплатна правна помощ при условията на чл. 38, ал. 1 от Закона за адвокатурата и придобиват собствено право на възнаграждение по реда на чл. 38, ал. 2 ЗА.

В този смисъл е и **Определение № 4966 / 31.10.2025 г. по ч. гр. д. № 2265/2025 г. на ВКС, IV ГО, с докладчик съдията АЛБЕНА БОНЕВА:**

„Адвокатът, който осъществява безплатна правна помощ не може да се поставя в различни условия от този, който е уговорил и получил адвокатско възнаграждение. Различното третиране на адвокатите в обсъжданите хипотези би ги поставило в неравностойно положение, а и създава предпоставки нормата на чл.38, ал. 1 ЗА да се използва за получаване на по-високи хонорари в случаите на уговорено безплатно процесуално представителство; в едно и също производство би се стигнало до положение минималните размери на адвокатско възнаграждение, съответно дължимите на възстановяване суми според уважената или отхвърлена част от иска, да се определят при различна база. Страните по делото, които дължат възстановяване на разноските, сторени за адвокатско възнаграждение, също не бива да са поставени в неравнопоставено положение, в зависимост от това, дали дължат суми, съразмерно на уважената/отхвърлена част от иска, когато насреещната страна е заплатила адвокатско възнаграждение или, когато е била представлявана безплатно.

И в двата случая – при уговорен с доверителя хонорар и при договорено безплатно за доверителя представителство, адвокатското възнаграждение е справедливият и обоснован размер за съответния вид работа. Особено при предоставяне безплатно на адвокатска услуга по реда на чл. 38, ал. 1, т. 1 ЗА, адвокатът сам, по собствена воля, се съгласява да получи хонорар само, доколкото постановеният от съда резултат е в интерес на страната, която представлява; да го получи след влизане в сила на съдебния акт, с който му се присъжда; размерът на възнаграждението да се определи от съда, като се дължи от насреещната страна по правилата на чл. 78, ал. 1-3 ГПК, срещу която може да се снабди с изпълнителен лист.“

(Така и **Определение № 60796 / 08.12.2021 г. по гр. д. № 993/2021 г. на ВКС, IV ГО)**

Характерът на положения адвокатски труд, неговият обем, продължителност, качество, фактическа и правна сложност не се променят в зависимост от това дали възнаграждението е предварително договорено и заплатено от клиента, или адвокатът е предоставил правната помощ безплатно и при благоприятен за представляваното лице изход на спора придобива собствено право на възнаграждение срещу насреещната страна по силата на чл. 38, ал. 2 ЗА.

Поради това начинът, по който се реализира правото на адвокатско възнаграждение, не може сам по себе си да бъде основание за прилагането на различен стандарт при определяне на отговорността за разноски.

Обстоятелството, че адвокатът е поел защитата на своя клиент безплатно, не обезценява положения от него професионален труд и не го лишава от правото сам да оцени този труд съобразно неговия действителен обем, продължителност и фактическа и правна сложност и въз основа на тази оценка да поиска от съда присъждането на адвокатско възнаграждение по чл. 38, ал. 2 ЗА в конкретно определен размер.

Безплатният характер на правната помощ съществува в отношенията между адвоката и представляваното от него лице. **Той не означава, че положеният**

адвокатски труд е лишен от стойност или че е безвъзмезден и по отношение на насрещната страна, когато са възникнали законовите предпоставки за отговорността ѝ за разноси и за правото на адвоката по чл. 38, ал. 2 ЗА.

Поемайки безплатна защита, адвокатът поема риска да не получи възнаграждение за положения професионален труд, ако производството не приключи в полза на представляваното от него лице и не възникне отговорност на насрещната страна за разноси. Именно в това се изразява имуществената последица от решението му да предостави безплатна правна помощ. **Този риск обаче не следва да бъде пренасян и върху хипотезата, при която делото е приключило благоприятно за клиента и законовите предпоставки за възникване на собственото право на адвоката по чл. 38, ал. 2 ЗА вече са настъпили.**

След възникването на това право няма обективно основание трудът на адвоката, предоставил безплатна правна помощ, да бъде оценяван по различен или по-неблагоприятен стандарт от труда на адвокат, чието възнаграждение е договорено и заплатено от клиента.

Ако при договорено и заплатено адвокатско възнаграждение съдът може да упражни правомощието си за намаляване на претендирания размер поради прекомерност при направено от насрещната страна мотивирано възражение, **не съществува обективно основание при възнаграждението по чл. 38, ал. 2 ЗА съдът служебно да намалява конкретно заявения от адвоката размер, когато насрещната страна не го е оспорила като прекомерен.**

Обратното разрешение би довело до необосновано различно третиране на адвокатите единствено според начина, по който се реализира правото им на възнаграждение. Адвокатът, предоставил безплатна правна помощ, би се оказал в по-неблагоприятно положение от адвоката, получил възнаграждението си непосредствено от клиента, въпреки че и в двата случая предмет на оценка е стойността на един и същ по своята правна природа професионален адвокатски труд.

Безплатната правна помощ по чл. 38, ал. 1 ЗА е безплатна за клиента, а не труд без стойност.

2. Правото на адвоката да оцени положения от него труд и да заяви конкретен размер на възнаграждението

Предоставянето на безплатна правна помощ не лишава адвоката от правото да извърши собствена оценка на положения от него професионален труд и да заяви пред съда конкретния размер, който счита за съответстващ на действителната правна и фактическа сложност на делото и на останалите относими критерии за определяне на адвокатското възнаграждение.

Конкретният размер на претендираното адвокатско възнаграждение по чл. 38, ал.2 ЗА може да бъде посочен както в договора за правна защита и съдействие, с който е уговорено предоставянето на безплатна правна помощ, така и в представения пред съда списък на разноските по чл. 80 ГПК.

Според Определение № 292 / 25.09.2018 г. по ч. гр. д. № 2317/2018 г. на ВКС III ГО, докладчик съдия Марио Първанов:

„Освен това практиката единно приема /например определения по чл. 274, ал. 3 ГПК № 50 от 23.03.2018 г. по ч. гр. д. № 772/2018 г. на II г. о., № 97 от 3.04.2017 г. по ч. гр. д. № 860/2017 г. на III г. о., № 9 от 7.01.2016 г. по ч. т. д. № 3590/2015 г. на II т. о., № 50 от 23.03.2018 г. по ч. гр. д. № 772/2018 г. на II г. о., № 593 от 11.12.2017 г. по ч. т. д. № 1758/2017 г. на I т. о. /, че адвокатското възнаграждение по чл. 38, ал. 2 ЗА се присъжда директно на процесуалния представител на страната, но по отношение на него са приложими процедурните правила на чл. 78 и сл. ГПК, респ. по чл. 248 ГПК, включително и изискването адвокатското възнаграждение да бъде включено в списъка на разноските. Адвокатското възнаграждение по чл. 38, ал. 2 ЗА се третира като разноски и то следва да бъде посочено като вид и размер в списък по чл. 80 ГПК, какъвто по делото няма. Фактът, че тълкуването, направено в т. 9 от ТР № 6/2012г. на ОСГТК е валидно и по отношение на разноските по чл. 38, ал. 2 ЗА, е допълнителен аргумент за неоснователност на направеното искане.“

Според Определение № 593 / 22.11.2017 г. по ч. т. д. № 1758/2017 г. на ВКС I т. о., докладчик съдията Людмила Цолова:

„Липсата на представен списък, в който е посочен вида и размера на претендираните разноски, е пречка да бъде направена такава преценка, поради което наличието му е въздигнато в процесуална предпоставка за допустимост за разглеждането на молбата по чл. 248 ГПК.

В контекста на изложеното, присъдимото по реда на чл. 38, ал. 2 ЗА адвокатско възнаграждение, представляващо по характера си също разноски по делото, не прави изключение от този принцип. Задължение на страната, изпълнимо до приключването на делото пред съответната инстанция, е да посочи, че претендира да ѝ бъде присъдено по този ред възнаграждение И В ОПРЕДЕЛЕН ОТ НЕЯ РАЗМЕР, в който счита, че съдът следва да се произнесе. Подобно становище се поддържа и в практиката на ВКС /макар и с незадължителен характер - опр. № 9/7.01.16 г. по ч. т. д. № 3590/15 г. на второ т. о., опр. № 195/6.06.2017 г. на ВКС по ч. гр. д. № 1033/2017 г., трето г. о., опр. № 321/26.09.2017 г. на ВКС по ч. гр. д. № 3437/2017 г., на трето г. о., опр. № 97/3.04.2017 г. по ч. гр. д. № 860/17 г. и др./, която настоящият състав споделя.

Списъкът би могъл да бъде обективизиран не само в отделен, изходящ от страната документ, но и в съдържанието на друго нейно изявление по делото, стига претендираното вземане за разноски да бъде определено /или определяемо по посочен от страната ясен начин/ по вид и размер и да е адресирано до съда.“

И в двете хипотези е налице изрично волеизявление относно паричната оценка на положения професионален труд и конкретния размер на възнаграждението, чието присъждане се претендира при наличие на предпоставките по чл.38, ал.2 ЗА.

Обстоятелството дали конкретният размер е посочен още при сключването на договора за правна защита и съдействие или впоследствие е заявен в списъка по чл.80 ГПК не следва да води до различни правни последици, доколкото размерът е надлежно и своевременно заявен пред съда и насрещната страна е разполагала с процесуална възможност да се запознае с него и да направи мотивирано възражение за прекомерност.

3. Липсата на мотивирано възражение за прекомерност следва да изключва служебното намаляване от Съда на конкретно претендираното възнаграждение по чл.38 ал.2 ЗА

При договорено и заплатено адвокатско възнаграждение, възражението за прекомерност по чл. 78, ал. 5 ГПК е процесуалното средство, чрез което насрещната страна може да поиска намаляване на размера на разноските за адвокатска защита.

Същият стандарт следва да намери приложение и когато адвокатът, предоставил безплатна правна помощ, своевременно е заявил по чл. 38, ал. 2 ЗА конкретен размер пред Съда на своето възнаграждение, съобразен с действителната фактическа и правна сложност на делото.

Насрещната страна разполага с възможността да се противопостави на претендирания размер по чл.38 ал.2 ЗА, като изложи конкретни доводи за неговата прекомерност на осн.чл.78 ал.5 ГПК. Предложеното правило по никакъв начин не ограничава това нейно процесуално право, нито изключва съдебния контрол върху размера на претендираното възнаграждение. *(вж. посочената в т.6, стр.11 практика на ВКС: Решение № 1 / 05.02.2019 г. по т.д. № 1002 / 2018 г. на ВКС, I ТО, Определение № 253 / 07.05.2014 г. по гр. д. № 30/2014 г. на ВКС, I ГО)*

То единствено поставя този контрол в рамките на състезателното начало – при своевременно направено и мотивирано възражение за прекомерност.

Когато такова възражение не е направено, служебното намаляване на конкретно заявения размер би довело до положение, при което съдът фактически упражнява в интерес на насрещната страна процесуално право, което самата тя не е упражнила.

По този начин адвокатът, предоставил безплатна правна помощ, би бил поставен в по-неблагоприятно положение именно поради избора от него начин за оказване на правна помощ, тъй като спрямо заявеното от него възнаграждение би бил приложен по-интензивен служебен съдебен контрол от този, който се прилага спрямо договореното и заплатено адвокатско възнаграждение.

В тази насока е развита съдебна практика на ВКС:

Решение № 179 / 27.11.2012 по т.д. № 527/2011 г. на ВКС, II Т.О.:

„Неоснователно е и оплакването на касатора във връзка с присъденото на пълномощника на ищците адвокатско възнаграждение в размер на сумата 7 600 лв.

Предвидената в закона възможност за оказване на безплатна правна помощ не означава, че в договора за правна защита и съдействие не може да бъде уговорен конкретен размер на адвокатското възнаграждение. Този извод следва от логическото тълкуване на нормите на чл. 38 и чл. 36 от Закона за адвокатура.

Препращането в чл. 38 ЗА към наредбата по чл. 36, ал. 2 от същия закон, т. е. към Наредба № 1 от 09.07.2004 г. за минималните размери на адвокатските възнаграждения, не налага извод, че възнаграждението на адвоката за оказана безплатна правна помощ следва да се определя единствено съобразно посочения нормативен акт. Минималният размер, определен съгласно Наредбата, се явява гарантиран винаги и се присъжда само ако в самия договор за правна помощ не е уговорен друг размер на адвокатското възнаграждение.

И тъй като в сключените между ищците и адвокат Щ. Щ. договори за правна защита и съдействие такъв размер на адвокатското възнаграждение е уговорен /по 5000 лв. във всеки договор/, то на присъждане подлежи именно този размер /при съобразяване съответно уважената част от претенцията/, а не минималният размер по Наредбата, както правилно е приел и въззивният съд.“

Определение № 140/15.06.2020 г. по гр. д. № 969/2019 г. на ВКС, IV ГО:

„По в. гр. д. № 812/2018 г. по описа на ОС – Бургас/лист 47 е представен договор за правна защита и съдействие, в който е записано, че уговореното възнаграждение е по чл. 38, ал. 1 от Закона за Адвокатура. По същото дело /лист 46 е представен и списък по чл. 80 ГПК, в който се претендира адвокатско възнаграждение в размер на 1500 лв., а пред касационната инстанция е представен списък по чл. 80 ГПК/лист 113 по делото/, с който се претендира адвокатско възнаграждение в размер на 1500 лв. за процесуално представителство пред касационната инстанция.

В срока по чл. 248, ал. 2 ГПК насрещните страни не за изложили становище по основателността на молбата, респективно не е направено възражение за прекомерност на претендираното адвокатско възнаграждение.

При постановяване на решението си Върховният касационен съд не се е произнесъл по цялото искане за присъждане на разноски по делото отправено до съда от страна на жалбоподателя, а само за тези направени пред първоинстанционният съд.

С оглед изложените съображения настоящия състав намира, че на основание чл.78, ал.3ГПК вр. чл. 38, ал. 2 от Закона за адвокатура отговорникът следва да бъде осъден да заплати допълнително и разноски направени пред въззивната инстанция и касационна инстанция в общ размер на 3000 лева.“

Така и практиката на ВАС:

Определение № 10151 / 10.11.2022 г. по адм. дело № 11241/2021 г. на ВАС, VI отд. с докладчик съдията ВЕСЕЛА НИКОЛОВА:

„Верни са твърденията на адв. Гьошев, че насрещната страна не е направила възражение за прекомерност на адвокатското възнаграждение на адв. Гьошев за осъществената от него пред касационната инстанция безплатна правна защита

по чл.38 от ЗА. Вярно е и обстоятелството, че последният е представил по делото пред тази инстанция списък на разноските.

Предвид горното, при тези данни, с оглед известната фактическа и правна сложност на спора, от една страна, липсата на възражение за прекомерност и представен списък на разноските, съдът намира присъденият размер на разноските за неправилно определен, а молбата за изменението му – за основателна.“

Решение № 3444 / 16.03.2021 г. по адм.д. № 10905/2020 г. на ВАС, V отд. с докладчик съдията МАРИНА МИХАЙЛОВА:

„Решението в частта за присъдените разноски, също е правилно. Жалбоподателката пред първоинстанционния съд е поискала и представила доказателства за направени разноски както следва : 10 лева платена държавна такса и разноски в размер на 1600 лева, които са конкретизирани в представени по делото списък за разноските, от които 800 лева за процесуално представителство пред АСП, 300 лева за участие в пет съдебни заседания на АСП и 500 лева - за изготвяне на частна жалба до Върховния административен съд. В договора за правна помощ е посочено, че договореното възнаграждение е безплатно на основание чл. 38, ал.1, т.3 , предложение второ от Закона за адвокатурата - защита на близки или на друг юрист и на това основание са поискани от съда.

АСП е присъдил разноските в пълен размер, без да излага мотиви. Съгласно чл.38, ал.2 от Закона за адвокатурата (Доп. - ДВ, бр. 97 от 2012 г.), в случаите по ал. 1, ако в съответното производство насрещната страна е осъдена за разноски, адвокатът или адвокатът от Европейския съюз има право на адвокатско възнаграждение. Съдът определя възнаграждението в размер не по-нисък от предвидения в наредбата по чл. 36, ал. 2 и осъжда другата страна да го заплати. Минималният размер на адвокатското възнаграждение е регламентиран в Наредба 1/2004 година за минималните размери на адвокатските възнаграждения, като приложимата разпоредба е на чл.8, ал.3 (Нова – ДВ, бр. 84 от 2016 г.), съгласно която за процесуално представителство, защита и съдействие по административни дела без определен материален интерес, извън случаите по ал. 2, е 500 лв.

При липса на направено възражение за прекомерност на разноските пред първата инстанция, правилно съдът не е намалил поисканото адвокатско възнаграждение, независимо, че не е изложил мотиви за това. С оглед на това решението в частта му за разноските, както и определението за допълването му, са правилни и следва да бъдат оставени в сила.“

4. Необходимост от преодоляване на противоречивата съдебна практика и установяване на единен стандарт

Необходимостта от изрично нормативно разрешение се обосновава и от наличието на противоречива съдебна практика относно значението на заявления от адвоката конкретен размер на възнаграждението по чл. 38, ал. 2 ЗА и необходимостта от възражение за прекомерност от насрещната страна.

Както е видно, в част от практиката на Върховния касационен съд и Върховния административен съд се приема, че когато адвокатът, предоставил безплатна правна помощ, е заявил присъждането на възнаграждение по чл. 38, ал. 2 ЗА в конкретно определен размер и насрещната страна не е направила възражение за неговата прекомерност, заявеният размер следва да бъде присъден изцяло.

Наред с това обаче съществува и немалко съдебна практика в обратна насока, според която при определяне на възнаграждението по чл. 38, ал. 2 ЗА съдът не е обвързан от претендирания от адвоката конкретен размер, определял възнаграждението самостоятелно и за това насрещната страна не разполагала с възможност да стори възражение за прекомерност по чл. 78, ал. 5 ГПК в тази хипотеза. (Така *Определение № 1857 / 08.04.2026 г. по ч.гр.д. № 77/2026 г. на ВКС, IV ГО, Определение № 3638 / 02.07.2026 г. по ч. гр. д. № 1759/2026 г. на ВКС, III ГО*).

Подобно тълкуване води до необосновано различно третиране на адвокатите според начина, по който се реализира правото им на възнаграждение и е несъвместимо с принципа за равенство по чл.6 от Конституцията на Република България, както и с изискванията за правна сигурност и предвидимост.

Ако обаче се възприеме за **правилна тази съдебна практика** – Съдът да не е обвързан от поискания и заявен от адвоката *конкретен размер на адвокатско възнаграждение за присъждане по реда на чл.38 ал.2 от Закона за адвокатурата*, означава да се поставят в по-благоприятни условия онези адвокати, на които адвокатският хонорар е платен в брой или по банков път, защото същите могат да определят и уговарят хонорара си и да претендират присъждането му от Съда в **пълен размер**, докато тези адвокати, които защитават клиентите си безплатно **/pro bono/** по реда на **чл.38 ал.1 т.1-3 от Закона за адвокатурата** на практика не могат да претендират хонорар в конкретен размер пред Съда по чл.38 ал.2 от Закона за адвокатурата, а само последният може да им определя такъв. **На практика би се оказало, че защитаващият клиентите си адвокат безплатно, ще бъде дискриминиран при успешен изход на делото, за сметка на адвокатите, на които им е платено.**

Вярно е, че всеки адвокат сам избира дали да защитава клиентите си възмездно или безвъзмездно, като за последните рискът да не получат възнаграждение е само при неуспешен изход от делото, но при успешен такъв – страните, както и адвокатите, следва да бъдат поставени в еднакви и равни условия на възмездност.

Освен това, подобно разрешение създава и **неправилен икономически стимул** **безплатната правна помощ по чл.38 ЗА да бъде избягвана**, доколкото адвокатът би разполагал с по-висока степен на предвидимост, относно получаването на определения от него размер на възнаграждението, ако същото е договорено и заплатено от клиента. **Това противоречи и на обществената функция на института за безплатната адвокатска помощ /pro bono/, която е модерна в целия свят, дори и сред най-реномираните и скъпо платени адвокати.**

Подобна правна несигурност поощрява некоректната, но често срещана практика адвокати да записват в договори платени суми в брой, без да са ги взели реално знаейки, че **само тогава** със сигурност при успешен изход на делото биха получили

справедливо възнаграждение за труда си в съответен и оценен от тях размер, ако насрещната страна не възрази размера и Съдът не уважи възражението.

Съществуването на тези две различни разрешения води до различно третиране както между отделните адвокати, предоставящи безплатна правна помощ, така и между тях и адвокатите, чието възнаграждение е договорено и заплатено от клиента.

Именно наличието на противоречиви разрешения обосновава необходимостта въпросът да бъде изрично нормативно уреден.

Предлаганото допълнение не създава необоснована привилегия за адвокатите, предоставящи безплатна правна помощ, а установява еднакъв стандарт при реализиране на отговорността за разноски: **когато е заявен конкретен размер на адвокатското възнаграждение, неговото намаляване поради прекомерност следва да бъде обусловено от надлежно направено мотивирано възражение от страната, която следва да го заплати при изгубен правен спор.**

По този начин ще бъде осигурена равнопоставеност както между адвокатите, предоставящи безплатна правна помощ, и адвокатите, получаващи възнаграждение непосредствено от своите клиенти, така и между самите адвокати по чл. 38 ЗА, независимо от това пред кой съд и съдебен състав се разглежда конкретното производство.

5. Принципът на правната сигурност изисква предвидимост на имуществените последици

Предложеното допълнение е необходимо и с оглед принципа на правната сигурност, който изисква правните норми и последиците от тяхното прилагане да бъдат достатъчно ясни и предвидими за техните адресати.

При липсата на изрична правна уредба относно значението на конкретно заявления от адвоката размер на възнаграждението по чл. 38, ал. 2 ЗА и при наличието на противоречиви разрешения в съдебната практика адвокатът, предоставил безплатна правна помощ, не може предварително да предвиди имуществените последици от упражняването на своето право.

Така при идентични правнорелевантни обстоятелства – предоставена безплатна правна помощ, благоприятен за представляваното лице изход на делото, своевременно заявено искане за присъждане на адвокатско възнаграждение в конкретен размер и липса на мотивирано възражение за прекомерност от насрещната страна по чл. 78, ал. 5 ГПК – **крайният резултат може да зависи единствено от това коя от съществуващите линии в съдебната практика възприема конкретният съдебен състав.**

При едната линия конкретно заявленият размер се присъжда при липса на възражение за прекомерност. При другата съдът приема, че не е обвързан от заявления

размер и може служебно да определи по-ниско възнаграждение, независимо че страната, която следва да го заплати, не е поискала неговото намаляване.

По този начин адвокатът може да е оценил положения от него труд, да е заявил своевременно конкретния размер на възнаграждението, този размер да не е бил мотивирано оспорен като прекомерен от насрещната страна **и въпреки това да понесе неблагоприятни имуществени последици единствено поради това, че конкретният съдебен състав възприема другата линия в противоречивата съдебна практика.**

Подобен резултат е несъвместим с изискването за правна сигурност и предвидимост.

Това е особено съществено, доколкото адвокатът, предоставящ безплатна правна помощ по чл.38 ал.1 от ЗА, вече е поел риска да не получи никакво възнаграждение за положения труд, ако производството не приключи благоприятно за неговия клиент и не възникнат предпоставките по чл. 38, ал. 2 ЗА.

След като тези предпоставки са настъпили, към вече поетия риск не следва да се добавя и допълнителна правна несигурност относно това дали конкретно заявеното и неоспорено като прекомерно възнаграждение ще бъде присъдено или ще бъде служебно редуцирано от съда.

Правната сигурност изисква при едни и същи правнорелевантни обстоятелства да бъдат прилагани едни и същи правила, а размерът на присъжданото възнаграждение да не зависи от случайното обстоятелство кой съд или съдебен състав разглежда конкретното дело и коя от съществуващите линии в съдебната практика възприема.

6. Предложението съответства на вече съществуваща практика на ВКС и ВАС и на целите на Наредбата

Видно, в практиката на Върховния касационен съд и Върховния административен съд са постановени съдебни актове, в които **при заявено по чл. 38, ал. 2 ЗА адвокатско възнаграждение в конкретен размер и при липса на възражение за прекомерност от насрещната страна претендираният размер е присъждан изцяло.** Тази практика в пълна степен охранява адвокатската защита по чл.38 ЗА, като не допуска различно третиране на адвокатите, които предоставят платена адвокатска защита.

Същевременно в практиката на Върховния касационен съд, както изложих в началото, е застъпено и разбирането за **необходимостта от равно третиране при определяне на разностите на адвокатите, получили възнаграждението си непосредствено от клиента, и адвокатите, предоставили безплатна правна помощ при условията на чл. 38 ЗА.**

Предложеното допълнение следва именно тази линия, като същевременно преодолява съществуващата противоречива практика на върховните съдилища и създава предварително известно правило за всички участници в производството.

То съответства и на заявените в мотивите към проекта на Наредбата цели за гарантиране на предвидимост и обективност при определяне на отговорността за разноси в хипотезите на чл. 38, ал. 2 ЗА.

Предлаганото правило не лишава съда от възможността да извърши преценка за съответствието на претендираното възнаграждение с действителната правна и фактическа сложност на делото, когато този въпрос е поставен пред него с мотивирано възражение за прекомерност. То единствено изключва служебното намаляване на конкретно заявения размер в интерес на страна, която сама не е упражнила предоставената ѝ процесуална възможност да го оспори.

Така и съществуващата практиката на ВКС, която отказва да намали или намалява поискано в конкретен размер от адвоката възнаграждение по чл.38 ал.2 от ЗА, когато е сторено възражение за прекомерност по чл.78 ал.5 ГПК:

Решение № 1 / 05.02.2019 г. по т.д. № 1002 / 2018 г., ВКС, I ТО:

*„С оглед направеното от ответника по касация **възражение за прекомерност**, съдът след като съобрази фактическата и правна сложност на делото, т.е. доказателствените факти и доказателствата, които ги обективират и дължимото правно разрешение на повдигнатите правни въпроси, **счита че е налице съответствие между размера на възнаграждението и усилията на защитата при упражняване на процесуалните права.***

*С оглед това **не следва да бъде намален адвокатският хонорар** до нормативно установения минимален размер на адвокатското възнаграждение, съгласно чл.9, ал.3 от Наредба № 1/2004 г. Или **не са налице предпоставките на чл. 78, ал. 5 ГПК**, поради което и уговореното адвокатско възнаграждение по реда на чл.38,ал.1,т.2 ЗА в определения размер, следва да бъде възложено в тежест, с оглед изхода на спора, на ответника по касация.“*

Определение № 253 / 07.05.2014 г. по гр. д. № 30/2014 г. на ВКС, I ГО:

„Разгледана по същество, молбата е частично основателна. Основното производство по настоящото дело е образувано по частна жалба на Т. К. П. срещу определение на въззивния съд по чл. 248 ГПК. Настоящият състав е потвърдил това определение, но е пропуснал да се произнесе по искането на ответника [фирма] за присъждане на разноси за частното производство. Искането е своевременно, в писмения отговор на частната жалба.

*Към този отговор е приложен и договор за правна защита и съдействие, в който е отбелязано, че защитата се осъществява при условията на чл. 38, ал. 1, т. 3 от Закона за адвокатурата. Приложен е и списък на разноските по чл. 80 ГПК, в който е вписана сумата от 500 лв. Настоящият състав приема, че на молителя следва да се присъдят разноси по реда на чл. 38, ал. 2 ЗА, вр. чл. 11 от Наредба № 1/2004 г. за минималните размери на адвокатските възнаграждения, в редакцията, действала към момента на възникване на задължението - 05.12.13 г., когато е оформен договорът за правна защита и съдействие. **Основателно е възражението на ответника Т. П. по чл. 78, ал. 5 ГПК.***

При отчитане на действителната фактическа и правна сложност на делото, на ответника следва да се присъди минималният размер на адвокатското възнаграждение, определено в действащата към 05.12.13 г. редакция на чл. 11 от Наредба № 1/2004 г. - 100 лв.“

По този начин предложеното допълнение едновременно гарантира равно третиране на адвокатския труд независимо от начина, по който се реализира правото на възнаграждение; защитава състезателното начало и равенството на страните в процеса; признава правото на адвоката, предоставил безплатна правна помощ, да оцени положения от него труд и да заяви конкретния размер на претендираното възнаграждение; преодолява съществуващото противоречие в съдебната практика; осигурява еднакъв стандарт при идентични правнорелевантни обстоятелства; и гарантира правна сигурност и предвидимост на имуществените последици както за адвоката, така и за страната, която носи отговорността за разноските.

По тези съображения предложеното допълнение на чл. 2, ал. 3 е необходимо за създаването на ясен, предвидим и еднакво приложим режим на определяне на адвокатското възнаграждение по чл. 38, ал. 2 ЗА, който поставя адвокатите в равни условия и същевременно запазва правото на насрещната страна да поиска съдебен контрол върху прекомерността на претендирания размер.

**УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН МИНИСТЪР,
УВАЖАЕМИ ЧЛЕНОВЕ НА ВИСШИЯ АДВОКАТСКИ СЪВЕТ,**

Предлагам текстът на чл.2 ал.3 от **Проекта на Наредба за определяне на възнаграждение на адвокат при липса на договор** да бъде приет като окончателен така:

„(3) Правилата на наредбата се прилагат и от съда при определяне на възнаграждението на адвокат при оказано правно съдействие и защита по чл. 38, ал. 1 от Закона за адвокатурата. Когато адвокатът или адвокатът от Европейския съюз е поискал присъждане на адвокатско възнаграждение по чл. 38, ал. 2 от Закона за адвокатурата в конкретен размер, съобразен с действителната фактическа и правна сложност на делото, и този размер не е мотивирано възразен като прекомерен от насрещната страна, съдът присъжда поисканото възнаграждение изцяло.“

Digitally signed
by CHRISTIAN
DIMITROV
GYOSHEV
Date: 2026.08.22
14:00:35 +03'00'

С уважение:

адв.Кристиан Гьошев